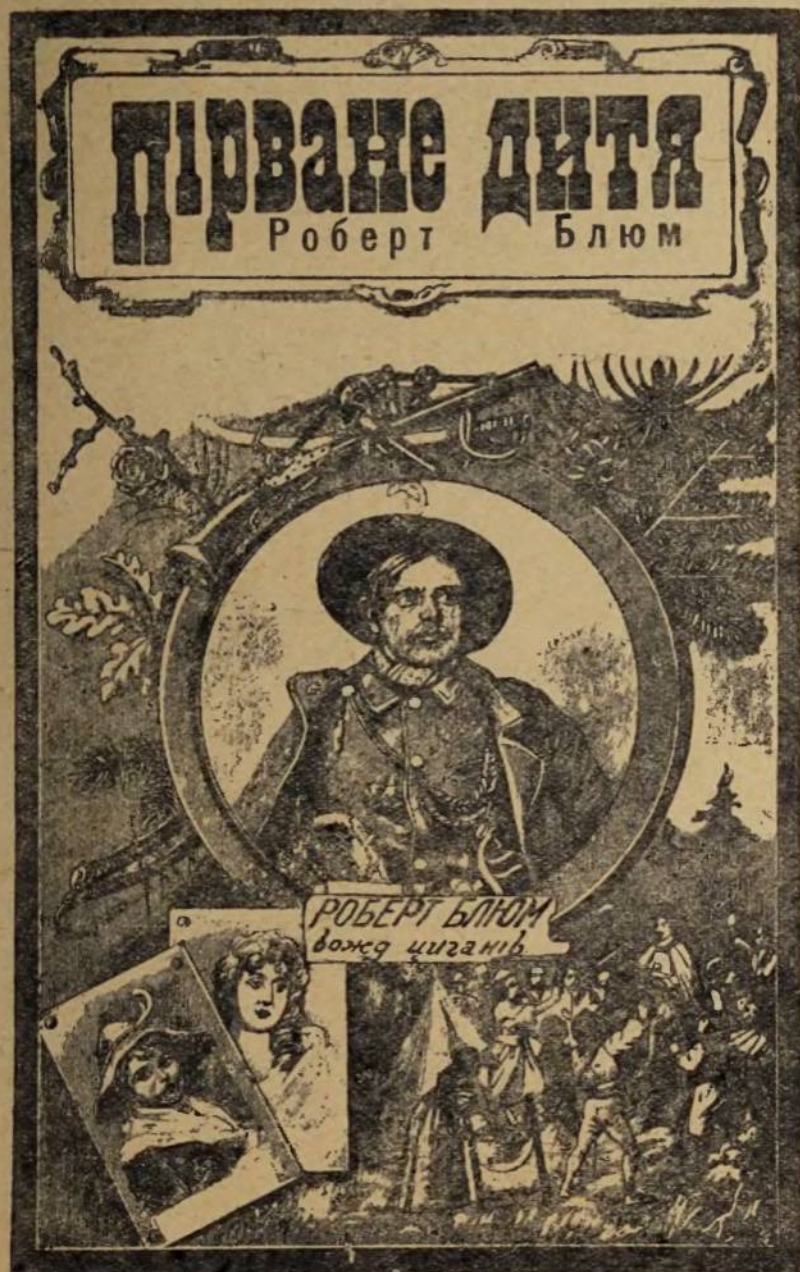

СШИТОК 33.

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

— Га, нарешті маю тебе, драбе! встигнув граф люто.

Ще дещо приказала слугам зробити, підчас коли її чоловік переглядав часописі. Нараз звернув ся до ньої та, зміривши острим поглядом, спитав прямо:

— Скажи мені, що се за одна та Лівія фон Стеттен? До біса — гарна дівчина — се правда — але якась дуже нап'ягнена — неприступна — таких не люблю. Стеттен, Стеттен, аджеж се імя стрічав я в судовій часописі.

Леонія зрігнулась. Бояла ся того, що має наступити. Знала простоту свого чоловіка.

Ні Леонія, ні пан Гальден, не запримітили як віджилилась котара ізза якої висунулась Лівія. Коли побачила пана Гальдена, скоро відвернула ся й саме хотіла вийти із сусідньої кімнати, коли се її власне імя — насмішливо висказане паном Гальденом — добігло до її ух.

— Спишила ся, начеб прикована до землі.

— Розумієть ся! Тепер пригадую собі. Героїня того кримінального роману також звала ся Стеттен — так: Лівія фон Стеттен! Оскаржена, що із ревливости вбила свою кузинку. Процес викликав незмірну сензацію!...

Нараз пан Гальден приступив до своєї жінки, що всім тілом тремтіла та грізно глянувши на неї, сказав:

— Леоніє, се хиба неможливе! Наречена Горста та убійниця Лівія фон Стеттен, се хиба не ті самі особи?

Леонія хвилию змовчала.

— Так, Фридриху! Наречена Горста була оскарженою за убійство — відповіла трівожно, — але хто її знає, то певний, що вона не є здібною до такого злочину. Її звільнили й, дасть Бог, Горст незабаром звінчаєть ся із ньою.

Пан Гальден стукнув ногою.

— З убійницею звінчаєть ся! Ха, ха, ха! Здавалось мені, що Горст якусь честь має! Очевидно вже змінив своє переконанє, коли хоче убійницю за жінку взяти. Ха, ха, ха! Тепер розумію. Дівчина мусить бути богатою, дуже богатою, тому й він про нечесть забуває. Грошенята! Ого, мій пане шваг্রে! Ти дуже острый судія супроти других, озлоблюєш ся на їх поступки... а власних гріхів не бачиш! В мій дім ганьбу вносиш!

— Фридриху — ради Бога — ти кривдиш Лівію! — кликнула Леонія, не будучи в силі сліз спинити.

— Мовчи, говорю! Свою мудрість заховай для себе. Лиш вступив у хату, а вже почичають ся клопоти й чоло-

вік щасливий чуєть ся коли знова із відси вирветь ся. А хто винен? Лиш ти! Не вмієш увеселити мені побуту в дома. Прямо випаняєш мене. А відтак ще вдаєш ображеної опущеної жінки, яку люди жаліють!

— О, Боже! Фридриху не глузуї бодай із мойого нещастя! — ридала Леонїя.

Але він не знав ніяких зглядів. Грізно підійшов до нїюї та кликав розбішеним голосом:

— Думаєш, що я пристаю на се, щоб ти в часі моєї неприсутности вводила мені голоту в хату? Помилуєш ся, коли думаєш, що позволю плювати на своє чесне імя, та мій дїм зроблю прибіжищем всяких убійників та...

Не скінчив. Видалось йому, що почув якийсь придавлений крик. Але подумав зараз, що се хиба Леонїя, що перед ним ридала та благаючи знімала руки до нього. Він не звертав на се уваги.

— Не стерплю того! Твій брат грїшми хоче змити ганьбу, але я знаю, що моя честь значить! Не стерплю під своїм дахом людини непевного поведеня. Ще сьогодня мусить вибратись із відси!

— Фридриху! Мій Боже! — кликала Леонїя в розпуці. — Ти ображуєш Горста! Лівія є його нареченою, він тобі сього ніколи не забуде!

— Ха, ха, ха! Дурниця! Нехай твій любий братчик деінде примістить свою найдорозшцу, я не бажаю мати із нїюю ніщо спільного. — Остаточню, нехай вас всі чорти пірвуть, але мене оставте в супокою. Покажу вам, що я хазяї у своїй хаті. Сейчас попрошу сю шляхотну даму, щоби забрала ся із моєї хати!

Леонїя не могла того знести. В голос ридаючи виїшла з гостинної, й пігнала до своїх кімнат, зболїла, в крайній розпуці.

Тимчасом Лівія — немов приголомшена — клячала на колїнах в малому сальонї побїч гостинної — не будучи в силї підняти ся.

— О, Боже! Прозвав її голотою, непевною людиною. Сей простак хоче її з хати прогнати — як убійницю!

В безсильному болю, майже без тямки, лежала на землі, та немов крізь сон чула ще, як пан Гальден по простацьки жартував із служницею, що принесла йому їдженє.

Відчувала обриджене до того чоловіка. Із трудом підняла ся. Тремтіла всім тілом... А колиб сей чоловік дійсно зробив се, чим нахваляв ся? ... — думала вона. — Ні! Ні! Вона до цього не допустить! Вона сей дім мусить сама оставити — сейчас — та зі своїм нещастєм, із ювою неславою мусить шукати собі захисту десь далеко, в незнаному закутку світа.

Вернула до своєї кімнати. Тяжко заридала. Згадала Горста. Знала, що великий біль йому справить своєю потайною втечею. Тепер відчула, як сильно її тягне до нього — але ні за що в світі не стане причиною його нещастя!

Так, як Гальден говорив сьогодні, мусять думати всі інші. Ні. Не остане тут!

Накинула на себе теплу хустку й осторожно, без гамору вийшла із кімнати. Незамітно дістала оя у сїни й зійшла сходами на долину. Незабаром була вже на дворі.

Відітхнула. Раз ще глянула в сторону вікон панї Гальден й сердечно прошепотїла:

— Бідна Леонїя — нещасна людина!

Полюбила її немов сестру й тяжко приходилось покидати її без ніякого слова прашання. Живо пішла в сторону поховального шляху. А там доперва спитала сама себе: Куди? Куди тепер? Аджеж не мала вже ніякого пристановиска! Батько у в'язниці, стрий ненавидить її, підозрюючи в нїй убійницю своєї дочки — не мала нікого, хто би її взяв в опіку.

Нараз прийшло їй на думку: Вона піде до стрія — не пристановища просити — але попросить о гроші, із свого майна, а тоді вже легко знайде приміщене для себе. Нещастя, які її стрїнули, навчили її самостійно думати — вона дозріла.

Дорога до стрія була дуже далека. Жахалась на саму згадку, що знова знайде ся в тих сторонах, з якими звязують її як найгірші спогади. Але не було іншого виходу. Сама піддавала собі духа — йшла дальше, без упину. А на серцю її тяжіло — й не було перед ким звїритись.

Вже добігала одинайцята година, коли смертельно знесилена, доплентала ся до своєї ціли, та опинила ся перед фірткою, що вела у садок. Подзвонила. Після довшого вижидання з'явив ся нарешті старий слуга, Юрко, в ліхтар-

нею. А коли спостеріг її бліде лице, жажнув ся, немов яке страховище побачив.

— Мій Боже — се пані? Тепер — так пізно?

Кивнула головою.

— Чи — пан Стеттен не опить ще? — спитала слабим голосом. — Мушу із ним поговорити.

Слуга здвигнув раменами й жакливо глядів на неї. Хотів щось відповісти, але роздумав та лиш голову схилив.

— Прошу, може ласкава пані увійдуть? — прохав.

Мовчки пішла за ним, ледво тримаючись на ногах. В передній кімнаті спинили ся.

— Юрчику — перекажіть стрієви, що я прийшла.

— Ласкава пані...

На хвилю замоук — видно не міг рішитись — відтак промісієв:

— Ласкавого пана — нема в дома. Від кількох днів — пропав без сліду!

— Пропав? Неможливе!

Розглянула ся первожно. На її лиці відбила ся незмірна розпука.

— Ласкавий пан юпродав много річий — коні, повозки, дорогоцінності і все... — говорив Юрко. — Вчера були вже панове із суду, бо дізнали ся, що десь пропав пан Стеттен. А тепер вийшло на яв, що пан зібрав много гроший і — втік із тим!

— Милосерний Боже!

Впала на крісло. Закрила лице руками й крикнула в розпуці:

— Втік — втік? Щож тепер?...

РОЗДІЛ СІІ.

НАД ПРОБОМ.

Першої днини не зайшло ніщо важнішого в часі подорожі тих відважних людей, що вибрали ся в дорогу, щоб видерти здобичу коровели пустині, Дар'ян-Бееви.

Околиця була пуста — рівнина кругом, як лиш оком за-сягнути. Але другої днини все ожило на тій пустині. Зі всіх сторін надтягали бедуїнські пастухи, на малих та рвучких кониках. В руках мали копії й гнали перед собою череду на нужденну пашу.

Тром їздцям здавало ся, неначе гори, окружуючі рівнину, наближали ся до них. Не бачили вже перед собою великих просторів, посували ся між скалами та чули журчання рвучого гірського потоку.

Дорога вела проломами та потоками, що були для них немалою перешкодою, аж і дістали ся в квітловину, з двох сторін окружену високими, стрімкими скалистими стінами. Туди вела дальша дорога, майже зовсім затемнена, а коли дісталось туди срібliste світло місяця, представив ся їм образ чудово-страшний.

Нараз — пролом іскінчив ся. Рівночасно перед ними розкрив ся вид, якого зовсім не надіялись побачити. У від далі, несповна 200 ступнів, побачили ряд шатер, перед якими попасали верблюди та коні. А що їздиці були знесилені довгою дорогою, то Блюм та слуга Американця радо пристали на предложене Алї-бен-Деббаха, щоб тут заночували. Наближали ся до шатер.

Коли підійшли під перше шатро підняло ся полотно та у вході станув старший вже мущина. Здавалось, він запримітив наближаючих ся людей.

— Салем алейкум! — повдоровив його Алї-бен-Деббах. — Чи дозволиш нам увійти та спочати у тебе?

Більшість бедуїнів жие із рабунку і крадіжки але гостинність є для них святою й булоб се обидою для хазяїна шатра, колиб Блюм із товаришами не вступили до нього.

— Здоровлю вас! — відповів старий. — Прошу, розгостіть ся — прийміть се, чим хата богата.

Прибувши зіскачили із коний й увійшли у шатро. Хазяїн прийняв їх хлібом — впеченим із муки та дактилів — та молоком — поданим в скіряних начинях. По часі положили ся спати.

Але їх супочинок не був довгий. Зараз із півночі сховав ся Алї-бен-Деббах із свого леговиска. Він зачув якесь дивне шарудіне, що повтаряло ся що певний час. Хвилю наслухував, відтак встав й наближив ся до виходу.

Але в час, коли відхилився заслону шатра, почув як чийсь руки обняли його шию й почали давити. Напад був так наглий, що Алї-бен-Деббах не міг оборонитись. Ворог кинувся на нього із заду й Алї-бен-Деббах розлягнувся на землі й голосу не добувши із себе.

Але се якраз було його щастем. Відгук падаючого тіла розбудив Блюма. Зразу він не міг розізнати ся, що зайшло, але зачувши харчїне, схопився — в шатрі проїсся тепер дикий крик.

В туж саму мить відхилило ся полотно при вході й місячне світло осяяло внутр шатра. Якись дикі постатї всунулись до середини, страшенно вигукуючи. Рівночасно Блюм доглянув лежачого на землі Алї-бен-Деббаха, а над ним на трісїдці якогось чоловіка, із лискучим ножем в руці.

Роберт скочив до нього. Сильним ударом кулака в чоло, повалив дїраба і підняв із землі майже зовсім обезтумленого Алї-бен-Деббаха.

Також старий хазяй шатра й слуга Гортоня схопили ся із своїх леговиск, але поки ще перший вхопив висячий над його ліжком кріс, кинувся на нього один з розбишаків і смертельно ранений кинджалом повалився на землю.

Тимчасом, поки ще слуга, Роберт та Алї-бен-Деббах могли поміяти, що стало ся та взяти в руки яку зброю, Бедуїни окружили їх та повязали з незвичайною скорістю.

Все те трївало ледво дві мінутї.

Відтак Бедуїни забрали ся із шатра, беручи із собою також раненого товариша, якого Блюм повалив на землю.

Шатро залягла гробова тишина. На запити Роберта, Алї-бен-Деббах довго не відповідав. Нарешті втворили ся злепка його уста — він немов співав. Блюм наслушував, але не міг нічого зрозуміти. Доперва після якогось часу зрозумів: Бедуїн молив ся до Аллаха, щоб для його душі призначив яке місце в раю.

Коли Алї-бен-Деббах замовк на хвилю, Блюм спитав його:

— Чи той розбишака так тобі догодив, що мусиш готовити ся на смерть?

— Нехай Аллах спустить на нього заразу та смерть,

Але в час, коли відхилився заслону шатра, почув як чийсь руки обняли його шию й почали давити. Напад був так наглий, що Алї-бен-Деббах не міг оборонитись. Ворог кинувся на нього із заду й Алї-бен-Деббах розлягнувся на землі й голосу не добувши із себе.

Але се якраз було його щастем. Відгук падаючого тіла розбудив Блюма. Зразу він не міг розізнати ся, що зайшло, але почувши харчїне, схопився — в шатрі проїсся тепер дикий крик.

В туж саму мить відхилило ся полотно при вході й місячне світло осяяло внутр шатра. Якись дикі постатї всунулись до середини, страшенно вигукуючи. Рівночасно Блюм доглянув лежачого на землі Алї-бен-Деббаха, а над ним на трісїдці якогось чоловіка, із лискучим ножем в руці.

Роберт скочив до нього. Сильним ударом кулака в чоло, повалив дїраба і підняв із землі майже зовсім обезтумленого Алї-бен-Деббаха.

Також старий хазяй шатра й слуга Гортоня схопили ся із своїх леговииск, але поки ще перший вхопив висячий над його ліжком кріс, кинувся на нього один з розбишаків і смертельно ранений кинджалом повалився на землю.

Тимчасом, поки ще слуга, Роберт та Алї-бен-Деббах могли поміяти, що стало ся та взяти в руки яку зброю, Бедуїни окружили їх та повязали з незвичайною скорістю.

Все те трївало ледво дві мінутї.

Відтак Бедуїни забрали ся із шатра, беручи із собою також раненого товариша, якого Блюм повалив на землю.

Шатро залягла гробова тишина. На запити Роберта, Алї-бен-Деббах довго не відповідав. Нарешті втворили ся злепка його уста — він немов співав. Блюм наслушувався, але не міг нічого зрозуміти. Доперва після якогось часу зрозумів: Бедуїн молив ся до Аллаха, щоб для його душі призначив яке місце в раю.

Коли Алї-бен-Деббах замовк на хвилю, Блюм спитав його:

— Чи той розбишака так тобі догодив, що мусиш готовити ся на смерть?

— Нехай Аллах спустить на нього заразу та смерть,

яку він мені готовив! — відповідає запитаний. — Душа Алї-бен-Деббаха за чиста, щоб мав її смерть принести нікчемний Бегуль (плем'я Бедуїнів). Аллах є великий та добрий; прислав мені тебе, чужинця, щоб мене освободив від того пса, що своїми руками сплямив мене. Але мимо того Алї-бен-Деббах знає, що Аллах хоче, щоб моя душа переренесла ся до нього. Та рівночасно й ваші душі оспавляють землю, як жертви Бегулїв. Наше жите скінчить ся під їх ножами!

— Звідки знаєш про се? — спитав Блюм.

— Знаю певно! — була його відповідь і він знова почав молити ся.

Настала мовчанка.

Недалеко зачув Блюм легкі стогнання. В темноті не міг нічого доглянути, але зате дійшли до його ух слїдуючі слова, висказані ледво звучним голосом:

— Алї-бен-Деббах, чи жиєш ще? Чи ти враз із товаришами в шатрі?

Був се старий хазяй шатра, що вже очутив ся.

— Живемо! — скоро відповів Блюм, але Бегулї звязали нас, так що й порушитись годї!

— То і вас жде від них смерть, як і мене постигла. Та Аллах може вас ще охоронити. Між нами, Багафами та Бегулями існує кровава пїмста. Вони думали, що знайдуть тут мойого сина Ага, що вбив одного Бегуля. Але Ага вибрав ся до Бейруту, а коли верне, мої уста вже не будуть всилї й слова до нього промовити, та наказати йому, щоб мою смерть пїмстив на Бегулях, яких хай Аллах раз-на-все знищить!

Голос його щораз слабшав. Але Блюм зрозумїв значїне його слїв. Хотїв, щоб вони — його гостї — розповіли його синові Агови, що батько його помер із проклятом на устах та що душа його не мали-ме супокою, доки Ага не пїмстить ся на Бегулях.

Як гостинність так і пїмсту Бедуїни дуже строго перестерігають. І нераз довгі літа переслїдують себе взаїмно поодинокі племена і не спочинуть, доки ворога не знищать.

Старий Бедуїн не помиливсь. Незабаром Блюм почув вже харчїне — потім все затихло. Старий вже не жив.

Минали години. Вже свитало.

І нараз счинив ся гамір перед шатром. До середини вбігло кількох Бедуїнів.

— Вставайте й ходіть із нами! — приказав один із них.

При допомозі двох Бедуїнів підняли ся із землі Блюм та Алі-бен-Деббах. Здіймили їх них посторожки. Гортона послугач був так обезсилений, що не зміг підняти ся, тоді один із опришків вхопив за посторонок, яким були звязані його руки й підняв його вгору.

Вивели їх із шатра. Алі-бен-Деббах все шепотом молив ся.

Роберт рішивсь на все. Любив жите, але смерті не жахав ся. Вибираючись із монастиря Мар Саба, знав що ждати муть його численні пригоди, та що легко й жите може стратити.

Але третий із них був в розпуці.

Вели їх тою самою дорогою, якою минулопо вечера сюди прибули й незабаром знайшли ся у вузкому провалі, куди ледво один за другим могли протиснутись.

По часі спинили ся. Вязнів оставили на боці, під доглядом двох Бедуїнів.

Другі почали нараду. Нараз серед них дав ся чути дивний крик, наче ангильопи. По хвилі крик повторив ся. Сим разом понеслась відповідь із одної скалистої челюсти. В кілька хвилин пізнійше появил ся на верху скали якийсь високий, плечистий мущина. В його очах блистів дивний вогонь. Розглядав ся кругом.

По хвилі певним ходом зійшов із стрімкої скали.

Станув серед Бедуїнів, яких розмова враз затихла.

І вязні, зацікавлені новим чоловіком, забули про свою небезпеку. Лиш слуга Американця не звертав на нього уваги, видно, був зайнятий чимсь другим. Посторонок, яким були звязані його руки, звільнив. А коли, користаючи із того, що всі, і сторожі також, зацікавлені були незнакомим, пробував підняти рамена, почув, що посторожки попускають. Цілий був схвильований. Не подумав, що се не много йому допоможе, хочби й цілком скинув посторожки. Він жеж не мав ніякої зброї, а втратити мігби хіба божевільний.

Роберт запримітив його схвильоване і спитав:

— Що тобі? — Що стало ся?

Через хвилину він не міг здобути ся на відповідь — відтак хрипливим голосом сказав:

Посторонки пустили, можу їх скинути!

Але Блюм відповів:

— Тепер вже за пізно — ніщо тебе не охоронить!

Але слуга не вважав на це. Викручував руками, килько лише вдало ся. Піт краплями виступив на чоло, а так тяжко дихав, що легко міг звернути на себе увагу — остаточно — посторонок зісунув ся.

Тепер слуга здобув відвагу. Силував ся придумати якийсь опосіб рагунку. Дотепер тримав руки із заду, щоб не звертати на себе уваги стоячих на сторожі Бедуїнів, тепер же звисив праву руку, бо в ній йому кров застигла. При сій нагоді діткнув ся якогось твердого предмету, що під курточкою звисав від пояса. Ні на що не зважаючи сяпнув рукою — за хвилину вже тримав в руках получені коліцятем два ножі.

Тимчасом знова долетіло із далеку якесь дивне гукане а тоді Бедуїни, що були на сторожі при в'язнях, пішли до своїх товаришів.

В'язні юстали самі.

В туж мить слуга здіймив ножі із коліцяти. Один сховав в рукаві, другий подав Робертові та шапнув:

— Маеш — може ще придасть ся. Собі лишая другий! Зараз розітну твої посторонки.

Зробив те сейчас, а Роберт — майже несвідомо — взяв поданого собі ножа. І хоч не мав надії визволитись, то однак зараз звільнив з путів стоячого побіч себе Алі-бен-Деббаха.

Так всі при були свободні — а мимо того в руках ворога.

Поки ще Алі-бен-Деббах очутивсь із здивовання, Бедуїни покинули свою нараду. Їх провідник наближив ся до нещасливих в'язнів. Позад нього йшло ще двох Бедуїнів, решта же порала ся коло своїх крісів.

У віддалі яких може десяти ступінів опинив ся провідник. Глянув на них, а коли побачив Алі-бен-Деббаха, на його лице виступив вираз наче погорди.

Опісля скоро наближив ся до Роберта.

— Що ти за юден? — спитав коротко.

Блюм з повагою підняв голову та з попорядою відповів:

— Що-ж се тебе обходить? Світ великий та широкий — мені байдуже як зветь ся кождий, кого стріну в часі своєї подорожі!

Бедуїн прізно глянув на нього.

— Язык твій острый, як ніж — відповів із гнівом. — Вважай, щоб тебе його вістрі не зранило. Відповідай! Що ти робив вночі враз із двоїми товаришами в шатрії Рагафа?

Роберт спокійно відповів:

— Що ти за юдин, що питаєш про се мене й моїх товаришів?

Бедуїн приступив до нього й заскрепотав зубами:

— Хочеш, щоб я тобі видер язык?

Роберт не стеряв відваги. Без найменшого жаху відказав:

— Спробуй! Але передом помоли ся до Аллаха, щоб твою душу не скинув у пекло, куди саме вона належить.

Ся упряма відповідь здивувала Бедуїна, особливо коли — як думав — Блюм був безборонний та звязаний. (Немав причини не думати так, коли вязні все ще тримали руки позад себе, на плечах.)

Але його здивоване не довго тривало; місце тогож заняла заїла скаженина.

— Собако! — кликнув. — Як смієш так поворити до мене? Ти — когрого ногою здавити моку...

— Помиляєш ся! — була потірдлива відповідь Блюма. — Горе тобі, коли мене діткнеш ся!

Терпеливість Бедуїна вичерпала ся. Із храпливим криком кинув ся на Роберта — а в туж саму мить блиснув ніж в Робертових руках. І не багато — одна хвилька — а начальник Бедуїнів лежав би був мертвий на землі. В самий час відкоочив, але не тому, що застав узброєного противника, як Блюм думав, ні — його око добачило щось надзвичайного. Станув у віддалі та, немов викидаючи чого, вдивляв ся в Роберта, що стояв звернений до нього, тримаючи в руці піднятого ножа.

Блюм був певний, що ворог знова кине ся на нього й готовив ся до оборони, щоб бодай в сей спосіб пімстити смерть свою та двоїх поваришів.

Але Бедуїн звільна наближав ся до нього, а на його лици відбив ся безпраничний несупокій та тривога.

У віддалі кількох ступнів затримав ся перед Робертом й задивившись у піднесену його руку, спитав беззвучним голосом:

— Що се? Звідки маєш сей ніж?

Блюм хоч не розумів того питання, скоро зміркував своє положення, догадуючись, що сей ніж мусить бути якимсь надзвичайним талісманом. А побачивши, що не має причини боятися пропівника, спустив руку й оглянув ніж. Мав він дивну форму та був двосічний. Крім сього не доглянув нічого незвичайного. Та нараз пригадав собі що такі ножі вже десь бачив. Нагла думка: Так, се Рагма-ібу-Назар, той що прийшов до мистера Гортонна домагати ся викупу за його дочку та увязненого Гартмана — так, се той Рагма-ібу-Назар, которого він — Блюм — убив, носив на руці сі два ножі. А перед хвилиною слуга сказав був Робертові, що другого такого ножа собі оставив.

Бедуїн повторив своє питання.

— Щож се тебе обходить? А коли знаєш сей ніж, то знаєш також, що він приносить смерть ворогови!

Дивно! Жорстокість уступила із лиця Бедуїна.

— Знаю! На ножках тих виписана смерть. Віже за їх дотиком можна бути певним смерті... Але скажи мені як ти се роздобув, бо майже немислиме, щоб ти...

— Знаєш Рагма-ібу-Назара? — перебив Блюм.

Лице Бедуїна змінило ся нараз не до пізнання. Здавало ся, що тремтить всім тілом.

— Рагма-ібу-Назар? — повторив, не спускаючи очей із Роберта. — Де ти бачив його?

— День дороги від монастиря Мар Сабба.

— Вертав? — спитав Бедуїн в поспіху.

Тепер Блюм догадав ся, що ті Бедуїни або бодай їх провідник, є в близьких зносинах із Рагма-ібу-Назарем. Мусів бути дуже осторожним у відповідях.

— Рагма-ібу-Назар не є жінкою! — відповів. — Не кождому скаже, куди веде його дорога.

Бедуїн адивляв ся в Роберта, немов хотів збагнути його найбільш скриті думки.

— І Рагма-ібу-Назар дав тобі се? — спитав.

— Ти згадав! — відповів Блюм.

— Брешеш, християнська собако! Рагма-ібу-Назар не дав тобі того ножа. Коли ніж, який держиш в руці є Рагма-ібу-Назара, то ти силою взяв у нього, з доброї волі він не дав би тобі тогож! Ти вбив його!

Також інші Бедуїни наблизили ся до нього. Дотепер стояли на боці, а як наближались їх лица не ворожили ніщо доброго.

Однак Роберт, здавалось, не зважав на се та з погордою відповів.

— Собако, коли ще раз скажеш, що я брешу, то ніж сей так тобі поюре лице, що твої співплемінники тебе не пізнають. Приюгаю се ось на сей ніж, коли він дійсно був власністю Рагма-ібу-Назара, та коли дійсно Аллах царить над нами.

Без сумніву, сі слова висказані рішучим та гримким голоюсом, викликали бажане вражінне.

Блюм запримітив, що Бедуїн з натиском говорив про ніж, так мов сумнівав ся, що він міг бути власністю Рагма-ібу-Назара.

Бедуїни, вкупі із провідником, почали наради. Алї-бен-Деббах, нараз скричав жахливо.

— Що тобі, Алї-бен-Деббах?— спитав Блюм.

— Гляди! — відповів той. — Зложили праву руку поверх лівої, се означає присуд смерти для нас!

Роберт глянув в сторону Бедуїнів. А коли стрівив їх зловіщі лица та кровожадні очі, страпив послїдну іскорку надії, яку ще мав перед хвилиною.

Так незабаром все скінчить ся.

І чи се було якесь внутрішнє прочутє, чи може бажанє халати ся послїдної дошки рятунку — досить, що Блюм поспідав: а що станеть ся, коли Бедуїни побачуть оба ножі. Звернув ся до послупача і сказав:

— Подай другого ножа! Живо!

Послугач сейчас подав. Блюм ледво зміг заховати ніж у літовому рукаві, коли Бедуїни наблизили ся до своїх вязнів.

— На колїна! — приказав начальник. — Поки ще скінчите свої молитви, наші кулі прорвуть ваше жите а душі ваші лідуть у пекло!

Блюм випрямив ся з повагою та кликнув грімким голосом:

— Підступні боягузи! Не маєте відваги, щоб стати явно до боротьби, але серед ночі нападаєте та рабуєте. Вас є великий гурт а боїте ся безборонних. Ні вовк, ні тиєна не діткнулиб ся вашого тіла, таке воно гидке! Коли хоч один із вас має відвагу, нехай наближить ся та стане боротись зі мною. Але поки се зробить, нехай віддасть свою душу Аллахови в опіку — бо згине сейчас! іГлядїть: смерть виписана на ножах Рагма-їбу-Назара!

І підняв шгору — оба ножі!

Наслідок був несподіваний. Бедуїн, що вже змірявсь хрїсом в Роберта, скричав та скоро наближив ся до нього на яких 2 ступинї. Дививсь на нього, начеб яке надземне чудо стояло перед ним.

— Мир тобі незнаний чоловіче! — кликнув по хвилї. — Мир з тобою! Аллах є великий. Стоїш під сильною опікою. Даруй мені, що я тебе обидив. Немав я понятя, що маеш оба ножі!

Сей несподіваний зворот майже відобрав Робертові рівновагу. Що се значить?

— Я знав — говорив Бедуїн далше — що Рагма-їбу-Назар міг тобі дати лиш оба ножі — бо лиш оба вкупі мають вартість для того, хто блудить в пустинї. Зразу я думав, що ти вбив його — та...

— Рагма-їбу-Назар окиє! — перебив Блюм.

— І вїн дав тобі сї ножі?

— Ти вгадав!

— Так певно мусїв тобі сказати яка їх вартість та що оилу мають лиш тоді, коли оба в посїданню одної людини.

— Він се сказав мені! — відповів Блюм. — Давочи мені сї ножі, назвав мене квоїм братом.

— Мусїв тебе так назвати, бо лиш тому міг дати „Ножі Смерти“, чия душа йому так дорога, як власне жите.

Блюм зрозумїв се й після хвилї надуми, почав оповїдати:

— Знайшов я Рагма-їбу-Назара в руках ворога. Над його головою уносив ся Ангел Смерти. Я підняв свій крїс і сказав до Ангела Смерти щоб геть забрав ся від нього та зпосеред ворогів Рагма-їбу-Назара вибрав собі яку жертву.

— І Ангел Смерти послухав?

— П'ять воягів забрав. А Рагма-їбу-Назар впав на коліна й дякував Аллахови, що його ющадив!

— Правду кажеш! — сказав Бедуїн. — А тепер поховай ножі на опічці у мойому шатрі, якото ти є паном!

Але Блюм сказав:

— А мої товариші?

Бедуїн мовчав. Ще не довіряв їм. Після хвили спитав, вказуючи на Алї-бен-Деббах:

— Що се за один?

— Він приніс нам вістку, що душа Рагма-їбу-Назара кличе мене! Алї-бен-Деббах є мені братом!

— А сей другий?

— Се мій слуга. І він і Алї-бен-Деббах причинились до того, що Рагма-їбу-Назар живе!

Бедуїн був вдоволений.

— Так нехай і вони спочинуть у мойому шатрі а Рагма вас охоронить!

Очи Роберта блиснули із вдоволення. Тепер він знав вартість ножів і був певний, що з тим таліzmanом зможе перешукати цілу пустиню.

— Дякую за гостинність! — сказав. — Але не можемо задержуватись. Мета нашої подорожі ще далеко.

— Куди-ж намірились?

— Бейрут є нашою метою! Бачиш, що дорога далека!

— Бейрут? — повторив Бедуїн. — Та лиш в трійку?

— Не знаємо страху! Недостатків по дорозі не зазнаємо, а проти воягів маємо кріси та кулі.

— Чужоземче! Ти неосторожний та за много довіряєш своїм кулям. Є один, котрого твої кулі не досягнуть.

— Хто се такий? — спитав Блюм.

— Дар'ян Бей — король пустині!

Ся відповідь була так несподівана, що Блюм аж задріжав із легка. Але скоро опямився й спокійно відповів:

— Не боюся стрічі із ним! І мої кулі зможуть його зігнати із лица землі, колиб я лиш того захотів. Але нас боронять „Ножі Смерти”.

Очи Бедуїна блиснули.

— Зарозумілі твої слова! Не знаєш Дар'ян Бей. Він

має більшу силу як ти та твої ножі смерти.

— Страху не маю та покладаюсь на „Ножі Смерти“!
— відповів Блюм. — Але поки ще розійдуся з тобою скажи мені бодай яке твоє ім'я, щоб міг його переказати Дар'ян Бєєви.

— Називаю ся Абу-бен-Йокан-Бєсєгаль! Може Дар'ян Бєй чув коли се ім'я!

— Робертові видавалося, що уста Бєдуїна при сьому зложили ся наче до усмішки.

— Аллах з тобою, Абу-бен-Йокан-Бєсєгале! — сказав Блюм. Кивнув на своїх товаришів й відійшли.

В тому самому місці, де попереднього вечера ізбіли в коній, стояли їхні коники. Але із шатер не остало ні сліду.

Недавно ще смерть заглядала їм в очі — тепер же здавалось їм немов то все було одним юном. Блюм спитав послугача яким чином роздобув ножі. Той же розповів:

— Коли на-пів живого Ралму-ібу-Назара забрано із кімнати мистра Гортюна, заглянув я сі ножі, перевішені у нього на руці. Сподобались вони мені, та Назар був звязаний й нічого не міг зробити, хочби навіть почувив ся, то я, оглянувши добре, забрав їх із собою, коли виходив.
„Ножі Смерти“! Дивю! Вони їм жите охоронили!

РОЗДІЛ СІВ.

В РУКАХ ДРАБА.

Від часу, коли Єлена, в наслідок смерти старого слуги, дістала ся цілковито в руки Олексі, дивна зміна зайшла у тої дівчини. Поблідла, блискучі давнійше очі зовсім спратили свій волонь, на личку осів біль та сум. І з кожною днинною змагалась її розпука та її мука.

Старий князь нічого не догадував ся. Наділяв її ще більш сердечними чутливостями та радів близьким вінчанем. Але Єлена й служати про се не хотіла, а коли князь

або Олекса знова починали про се говорити, вона лиш з трудом могла свій жах поборювати.

Щож мала зробити? Так парно представляла собі колись будучність — задля ньові поюватила супокій свого сумління — а тепер?... Безодня втворила їя перед ньово. Стати жінкою того похштаплера — се страшне! І не було нішого виходу — хіба що втікне!...

Але все ще вірила, що якийсь непредвиджений slučaj висвободить її — колиж ні, то втікне. Та зараз жах її здіймав на думку про нові невидоди серед широкого світа. Навикла жити в достатках в дома князя; богацтво та роскоші стали для неї конечними, але воіліла відруге розпочати боротьбу із невидодами життя, чим стати жінкою того драба!

Олекса приходив майже кожної днини. Був незвичайно ввічливим, зі всьому старав ся догоджувати її. Про сю хвилию, коли Елена заявила йому, що знає про його облудне житє, здавало їя, зовсім забув. А Елена тремтіла перед тим чоловіком, що так майстерно вмів удавати.

До вінчаня оставало ще чотирнайцять днів. Все вже було готове. Старий князь погодив їя нарешті із тим, щоб вінчанє відбуло ся можливо тихо та без виставіости.

Вечером сидів князь та пара наречених в кімнаті, розмавляючи про се когоб запросити. Нараз втворили ся двері і до середини увійшов якийсь незнакомий, блідий та схвильований мущина.

Його вигляд всіх настрахав. В першу мить ніхто й слова не міг промовити. Як відважив ся сей чоловік увійти сюди без попередного повідомленя? Чому слуги не спизили його?

Але той скоро отямив ся й приступив до старіого князя. На блідому, зболілому лиці прибувшого слід було велике зворушенє. Дивним поглядом дивив ся за князя й, подаючи йому руку, шептав:

— Сирюю, чи не пізнаєте мене. Чи так чужим став для вас Ерик? Чи дійсно я так змінив їя, що ви, люблячи мене колись як рідного сина, тепер так здивованє глядите на мене?

Князь вистрашений дивив ся на нього.

— О, мій Боже! — шепотів прибувший, а в його го-

лосі тремтів незмірний біль. — Я думав, що мене сейчас пізнаєте та радо приймете!

Ніхто тепер не звертав уваги на Олексу, що страшенно поблід. Тремтів сильно а шукаючи віддиху, опер ся об поруче крісла. Страшна несподіванка для нього! Так малоб вже тепер те все скінчити ся?! Коли князь пізнає братанича, так все пропаде.

Але мимо всього, скоро прийшов до себе. Наближив ся до князя і сказав:

— Боже — як ви поблідли! Стрию дорогий, ви тремтите цілий. Ходіть до мене — заспокойте ся!

Відтак Олекса звернув ся до Ерика й грізно промовив:

— Називаєте князя своїм стрием — питаю вас: яким се правом? Братанок князя, Ерик Нелідов ось стоїть перед вами, а кожний инший, що засвоєє собі се ім'я — є обманцем.

Мимохіть добув ся із грудий Елени придавлений крик. Вона одна вірила незнакомому. Нарав приступила до нього й допитливо глянувши в лице, та з боку, шепнула:

— Так, се він — за ухом знак — його слова правдиві!

Впала на крісло — сильно тремтіла. Знала, що тепер може вирішитись її доля.

Тимчасом пришелець, не зважаючи на Олексу, звернув ся до князя й благаючим голосом промовив:

— Стрию, покінчіть сю комедію! Ви-ж мусите мене пізнати! Стрию, вас обманили в підлий спосіб...

Нарешті і старий князь прийшов до рівноваги. Його погляд блукав від Олекси до прибувшого. Зпровола встав й рішучим голосом сказав до незнакомого:

— Що се значить? Не знаю вас! Мій братанок, князь Ерик Нелідов, ось є тут! Що значить та вся комедія?

Ерик мало що не впав. Сього він не надіяв ся. А тимчасом Олекса прибрав прізну міну та з гнівом промовив:

— Мій пане, скінчіть се раз! Ви хорі — вмовили щось в себе! Взивало вас, щоб сейчас із відси забрались й ніколи більше тут не показувались. Спосіб знайдесть ся, щоб озвободитись від божевільного!

— Падлюко! — крикнув тепер Ерик. — Як смієш? Знаєш, що говорю правду! Знаєш, що в Лондоні вкрадено мої папері. Чи ти самий їх викрав, чи в який инший

спосіб прийшов в їх посідане, крім тебе, лиш один Бог знає й Він мені допоможе тебе побідити!

— Геть! геть! — кликнув Олекса, не гамаючись вже більше. — Ще одно слово а прикажу тебе викинути!

Лице Ерика було смертельно бліде. Біль та безгранична розпука рвали його душу. Ще раз звернувшись до Олекси й грізно поглянувши, сказав тріпким голосом:

— Йду — але верну! Не думай, падлюко, що я безсильний. Є люди, що мене пізнали та за їх допомогою докажу твої обман!

А після того нагло звернувшись до старого князя, що тремтячи всім тілом, впав у крісло й повний тривоги глядів на прибувшого.

— Пращаю вас стрію! — сказав Ерик. — Ви мене скривдили сьогодні, тяжко скривдили! Але я не пніваю ся. Літа й пергіня змінили мене та лиш вона мене пізнала. Та може в вас прокинеться голос серця й промовить за мізою — тоді покличте мене стрію!

І не ждучи відповіді, поважним та сильним ходом вийшов з кімнати.

Тишина. Пригноблене. Всі гляділи за ним. Перший Олекса перебив мовчанку:

— Ха, ха, ха! — сміяв ся з мусу. — Цікава пригода. Сього я не надіяв ся. Безпраничне нахабство! Як він міг відважити ся щось подібного зробити?

Схрестив руки й ходив по кімнаті великими ступіннями.

Єлена сиділа безпорушно та лиш очима слїдила за кожним рухом Олекси. Вона одна про все знала. Розуміла його жах тепер, коли вернув правдивий Ерик Нелїдов.

Нарешті й князь прийшов до рівновати й коли поверив, якийсь жах тремтів у його голосі.

— Бідний чоловік! Се страшне! Ерику, я не кину каменем на нього, я жалію його!

Олекса спинив ся та лиш з трудом міг закрити своє схвильоване.

— А мимо того, стрію — сказав — мусите рішучо виступити проти нього. Здаєть ся мені, що я колись хочю чоловіка стрічав. Се зовсім можливе! Підчас моїх подорожий стрічав я не одного дивака. Можливо, що один

із них дізнався, що я за юдин та що довго перебуваю далеко від вітчизни. І тоді такий обманець уложив собі несогрішний плян, щоб зайняти моє місце. Але перечислився — запізно! прийшов! Мусимо рішучо виступити супроти нього, бо й вам істрило прозити може чималта небезпека. Такі люди не жахають ся ніякого злочину. Треба доконче вчинити його нешкідливим!

У князя сі слова викликали потайну тривогу.

— Так — відповів — дійсно, того рода чоловік дуже легко може стати небезпечним. Ох, мій супокій вже пропав. Тепер ждуть мене безсонні ночі — не скоро забуду того нещасливця!

Тимчасом Олекса блистро вдивився в Єлену, що їй на хвилину не зводила очий із нього. Приступив до нього та різко заявив:

— Здаєть ся й тебе ся комедія схвилювала?

Не відповіла, але подивилась на нього очима, що ясно говорили про її думки. Він здригнувся і скоро звернувся до старого князя, що не був ще в силі заспокоїти ся.

— Треба доконче потихенько повбути ся того божевільного! — сказав. — Завтра дізнаю ся, де він перебуває й потайки назирати му за ним!

Олекса ще якийсь час позістав із ними, надармо стараючись затерти прикре вражінє, яке викликала поява незнакомого.

Після відходу Олекси, несупокій князя ще збільшив ся. Великими ступіннями проходжував ся по кімнаті, а Єлена мовчки слїдила кожний його рух. Нараз піднялась — їй також потреба було супокію. Сказала князеві „доброї ночі” й відійшла.

Доперва в її власній кімнаті обняло Єлену невисказане юбуренє. Відчула, що відкритє сього вечера на довго відобрало їй ізусилєм задержуваний супокій.

— Се він, без сумніву! — шепотїла. — Сей знак, що про нього згадував слуга, найліпше івідчить, що він є Ерик Нелїдов! А сей обманець! — й заскреготала зубами. — Як знаменито підшиваєсь під другого!... Але й у нього я запримітила тривогу — се нечисте сумлїнє навело жак на того боягуза... Щож мені тепер почати? Чи маю

виявити хто він? А що зі мною станеш? Із ним і я пропаду!

Її безпраничний жах обняв її.

— Ні, ні! Мушу мовчати й ждати який оборот справа возьме! А сей обманець — знаю що пічне: Постараєть ся позбути небезпечного для нього правдивого князя.

Ах, коли-б я могла говорити. Висказалаб все старому князеві — віднайшлаб тоді свій супокій!

І нагло тяжко заридала й заломила руки в розпуці. Як се все скінчить ся? Що станеть ся із нею, коли втікне із відси, щоб не допустити до осоружного вінчання із тим обманцем?

До пізної ночі не могла відпокоїтись.

Тимчасом нещасний Ерик Нелдов блукав вулицями. Був пак схемильований, що не міг відважитись вертати до Еви.

— Не пізнав мене! — шепотів. — Так дуже я змінив ся! Добачує в мені обманця. О, Боже мій! Ти один знаєш яку кривду він мені ісім заподіяв! А тамтой виступив так певний себе! Ніщо дивного, що вдало ся йому так підійти князя. Але надійде годиза пімсти — а тоді обманець сей тяжко відпокутує.

До пізної ночі блукав так вулицями — зовсім знеси- лившись. Доперва коли його сили опустили, вернув до господи і тут — напів обезтямлений впав на ліжко.

Коли іслідуючої днини пробудив ся, чув ся дуже осла- бленим й тяжко йому прийшлось думки позбирати.

Вчера з вірою глядів в будучність — коли із перепов- ненним від щастя серцем тримав в обняттях своєю Еву. А сьогодні? . . . Наче баньки із мила розлетілись золоті мрії.

Лиш Ева пізнала його — її серце зразу відпадало любка. . . Що-ж тепер йому почати? Як зможе доказати свої права?

Автоматично з'їв снідаке й рішив піти до Еви, хоч не знав як зможе донести їй про вчерашню пригоду та зни- щені мрії.

А коли станув на порозі Евиної кімнати — вона аж окричала із страху, так білде та зболіле було Ерикове ли- це. За хвилию однак кинулась йому на шию, прівожно аді- вляючись в очі.

— Ерику, що тобі? Ох, мій Боже, я так довго вчора вижидала тебе, думала що вернеш! А мама заспокоїли мене, кажучи, що ти певно задержав ся у Стрिया...

Гіркий сміх перебив її дальші слова.

— Га, га! Ево, помиляєш ся! Стрий скоро мене звільнив, а більше ще той, що мое місце заняв — загрозив навіть, що викине мене!...

— Ради Бога! Ерику, аджеж се не можливе! — кликнула Ева в розпуці, притискаючись до свогого любого.

— Чейже мусів вас пізнати! — трівожно впрутила панні Вернер.

— І я так думав — але він не пізнав мене. Вважає мене за обманця, божевільного, а тамтой знаменито мою роль грає. І стрий не зміркував того! — Так — додав гірко — тепер все скінчене! Моя кохана, ібідна ти — що-ж тепер пічнемо?

І закрив лице руками. Ева заридала й притулилась сердечно до нього, немов бажаючи, щоб відчув її біль та велику, незмірну любов.

— Ерику, заспокій ся! Бог нас не оставить! Він Всевидючий та Справедливий — не схоче, щоб злочин ликував побідою! Вір, Ерику — Він нам допоможе.

Але тяжко додвідчений Ерик шепнув в розпуці:

— Ні, Ево! Все пропало! Не маю способу, щоб доказати, що по моїй сторони правда!

І Ева також не бачила виходу, але тимбільше старала ся додати духа свойому любому, а в сьому ще помагала їй панні Вернер, стараючись розізнати сумні думки Ерику.

Надармо все — за много зла зазнав.

Що ж пічне тепер? Його ошадности вже майже кінчилися. Остав ще лиш один вихід: взяти костур й знова вибратись у світ далекий.

Але найбільше болів тим, що знищив молоде Евине жите. Всі надії та наміри на будуче знищила одна ніч!

— Бідненька моя Ево! — промовив зворушений. — Як же ти терпиш через мене. Радше було тобі ніколи мене не знати...

— Ерику, не говори так! Аджеж ти знаєш, що я лиш в тобою щаслива. Та хочби що стало ся — ніщо не зни-

щить нашої любови, ні вірности й Бог нам допоможе хоч би невеличкого щастя зазнати.

З тяжким серцем Ерик попращав свою вірну Еву й пристав на її пораду, щоб ще за дня відвідати старого князя.

Пішов туди перед полуднем. Слуга хотів його відправити, але він, не звертаючи на се уваги, поспішив до княжої кімнати, а звідтам до бібліотеки.

Спинивсь на порозі. Князь сидів коло стола над книжкою. Підняв голову, а побачивши пришельця, схопив ся з місця й крикнув злегка.

— Заспокійте ся, мій стрію! — сказав Ерик зболілим голосом, не рухаючись із місця. — Раз ще хочу поговорити із вами на самоті та спитати, чи внутрішній голос не каже вам, що се я Ерик! Хоч терпіня в останніх часах змінили мене, то в моєму серцю я остав той самий та задержав привязане та любов до вас. Чи памятаєте стрію, коли прашаючись із вами я сказав: Коли верну, буду иншим! — О, тоді я й не допускав того, що проминуть довгі й тяжкі літа, які мене так змінять, що зовсім мене не визнаєте!

Князь стояв, наче прикований, на місці. Підчас останніх слів звернув свої очі на Ерика. Зовсім добре нагадав собі то прашане.

В ту мить дав ся чути скорий хід й нагло появив ся той, що так влучно грав роль князя Ерика. Олекса був чималю здивований присутністю ненависного та небезпечного йому пришельця. Очі його блиснули грізно — здавалось, в першу мить, що кинець ся на нього ..

— А! Він тут знова? — сказав із кпинами. — Не хвилюйтесь, стрію! Чейже знаємо, що думати про нього!

— Маєш відвагу наоміхатись надійною? — кинув чепер Ерик, тремтячи із обурення. — Присягаю, що не спічну, доки не докажу що ти є мерзеним обманцем!

Олекса тимчасом, не зважаючи на сі слова, наблизив ся до старого князя й прошептав декілька слів. Князь мовчки кивнув головою. Відтак Олекса скоро вийшов.

Ерик, користаючи із нагоди, що знова самий остав із князем, промовив до нього благачим голосом:

— Дорогий стрію! Вислухайте мене: Чи памятаєте той час, коли ви мене нещасного сироту взяли у свою ха-

ту та виховали мов рідного сина? Скільки щасливих хвилювань разом пережили! Правда, мої молодечі прогріхи навели вам неодну скорботу! О, се я зрозумів там — там, в далекому світі, де киммерна доля так безмилосердно мною кидала! І тоді змогло іся моє привязане до вас. Хотів я до вас вернути та подякувати за се, що ви — мій другий батенько — зробили для мене!

Князь не міг знайти відповіді. Тривожно глядів на пришельця, то знова на дверці, а його руки тремтіли нервово.

Ерик наблизився й так дальше говорив:

— Так дивитесь на мене, стрію... Не довіряєте мені! Коли я вертав, серце моя було переповнене журбою. Але коли мене пізнала моя дорога Ева, поспішив я також до вас, певний, що й ви мене сейчас пізнаєте!

На згадку Еви, князь здрігнув іся. Припадав собі лице гарного дівчати, що з'єднало собі серце й любов братанка. Припадав собі, як тяжко було тоді намовити Ерика, щоб виїхав у світ далекий. Тоді надіяв ся, що Ерик в чужині забуде про свою любов, в якій старий князь додачував лиш іграшку молодечих літ.

Іся згадка привела на нього свіжий несупокій.

— Не знаю, що думати про се! — шепнув збентежений й мимохіть відступив, немов бояв іся пришельця.

Ерик, заприїмтивши се, глянув на нього благалочними очима й говорив:

— Стрію мій, іпогади минувшини може докажуть вам, що се я — син вашого брата. Стрію, чи пригадуєте собі ще той вечір, коли я блідий вбіг до вашої кімнати й привнявсь до моїх прогріхів? Ох, я зовсім добре пригадую собі ту хвилину, коли ви сильно жажнулись, схопили ся з місця й вдивились в мене. Ви-ж не бачили тоді иншого виходу, як сейчас з краю втікати. Пригадую собі також, коли ви завели мене до образу мого батька і, вказуючи на нього, сказали: „Задля нього старай іся направити се, що тепер злого зробив. Докажи своїм будущим житем, що ти підний свого батька!“ — Стрію, чи пригадуєте собі ту хвилину, коли я зворушений просив прощення у вас та на память рідного батька присягнув, що стану зовсім иншим?!

— О, мій Боже — мій Боже — що се? — зітхав князь

і, впавши у крісло, стиснув виски руками. Тепер пригадав собі, що його братанок ніколи йому про це не згадував. Звідки-ж би сей чужий знав про це — так точно?!

Ерик запримітив якє вражліве зробили його слова. Приступив ближше.

— Так, стрियो, ви се пригадуєте собі! Та лиш ваш Ерик міг так живо представити ту хвилию, бо крім нас, нікого більше при сім не було! На память мого батька, котрого ви так кохали, прошу вас: не відпихайте мене від себе. Втворіть своє серце, наділіть мене своєю любовю, якої давнійше ніколи не жаліли! — О, ви не знаєте, скільки я витерпів — чому так довго мусів перебувати поза вітчизною! . . .

Й мимохіть Ерик вхопив князя за руку. Схопив ся старець й жахливо відивив ся в нього.

— Ні, ні — сього бути не може!

Руки у нього тремтіли; піт краплями виступив на чоло.

А в ту хвилию втворили ся двері й до середини увійшов Олекса в товаристві двох урядників.

Ерик поблід й відступив. Зрозумів підступ своєюго ворога. Із сумом в очах звернув ся до князя, що тепер приступив до Олекси.

— Се той чоловік, про якого я згадував! — пояснив. — Бачите як напастує могого стрія. Князь не може повбути ся його. Панове, мусите тут рішучо поступити!

Урядник наближив ся до Ерика.

— Прошу, ходіть зі мною! Виступаєте тут, як князь Ерик Нелідов, а є достаточні докази, щоб вам не вірити. Прошу, ходіть зі мною, в суді докажете, що ви за один!

— Прошу, ходіть зі мною! — ще раз почув ся рішучий голос урядника.

Ерик все ще числив на шире слово оборони старого князя. Але надармо; о се вже покстарав ся Олекса. А коли зрозумів своє положенє, в його очах відбила ся журлива розлука й він сказав:

— Добре, піду із вами! Але горе сим, що мене хочуть вілнути в нещастє. Прийде день — правда побідить та Бог мені допоможе!

Певним ходом наближив ся до дверей. Ще раз глянув на князя.

— Пращайте вас, стрियो! — кликнув. — Давнійше я вам біль прийіс, великий біль — але — вірте мені — в сю хвилину мій біль ще більший! Пращайте стрियो! Незабаром побачимо ся.

Заперли ся за ним двері. Князь, знесилений, впав у крісло. Олекса приступив до нього і сказав:

— Заспокійте ся, стрियो — ви тепер безпечні. Я вже подбав, щоб розслідили стан його ума та ні на хвилину не сумніваю ся, що вирішуть невідвічальність його.

— О, мій Боже! — зойкнув князь і скоро додавив, немов хотів додати собі відваги:

— Певно, найліпше постаратись, щоб він став нешкідливим. Инакше я-б не мав супокою. Сей нещасливий все вертав би.

Незабаром після того Олекса вийшов із княжої палати. Лікував. Тепер ще мусять постарати ся, щоб прищельця доконче признали несповна розуму.

Пішов до помешканя знамого лікаря умових недуг. Приказав звідомити про своє прибуте а лікар сейчас прийав його із вишуканими почестями.

— Пане лікарю! — почав Олекса. — Приходжу в дуже важкій справі. Під судовим наглядом є чоловік, що вчора і сьогодні докучав мойому стриви. Вбив собі в голову й вітєвняє нас, що є князем Ериком Нелідовим, значить, приборав собі своє назвиско. Зрозумієте пане, яке вражінє викликало те все у мойого стрия. А мені ходить о се, щоб того чоловіка чимскорше заперти в домі божевільних. Суд покличе вас, щоб ви розслідили умовий стан його а я-б був вельми зобовязаний вам, добродію, колиб сю справу схотіли приспішити.

В міжчасі витягнув Олекса свою машинку, виймив більший грошевий баняног та немов знехочу поставив на столі.

— Правда, пане докторе, що можемо числити на вашу поміч?

Лікар зрозумів, похилив голову та, натискаючи кожде слово, сказав:

— Що буде в мойї силі, князю — се станеть ся!

— Дякую вам!

Попращав лікаря й відійшов.

Його побіда, здавалось, була певна.

— Но, тепер можу бути спокійний — не маю вже чогото боятися. Елена моя — мусять мовчати. Все щасливо складається!

РОЗДІЛ CV.

САМЕ В ПОРУ.

Після відходу Карла, та коли проминув перший жах, Граф Солмсберг пішов до Асти. Але кімната була замкнена. Се його застановило. Та надійшла служниця й заявила:

— Ласкава пані жалілась, що терплять сильний біль голови й просили рішучо, щоб їх оставити в спокою.

Солмсбергови не було се на руку. Хотів бо оповістити Асту, що мусять виїхати. Рішився написати декілька слів, бо час був короткий.

Зробив так. Лист віддав служниці й наказав, щоб його доручила графині, коли вона пробудить ся.

Занятий прикрими думками виїшов й напрямив ся йти до заїздного дому, де спинив ся Карло. Часами його очі блистїли зловіщо й він мимохіть запискав кулаки.

Коли вже лиш одна вулиця відділювала його від заїздного дому, він закликав якогось підростка, дав йому зо лотого й післав повідомити Карла, що він оже на нього.

І дійсно за кілька хвилин пізнійше з'явив ся Карло. Солмсберг кивнув до нього головою й разом пішли до залізничної стації. Дорогою дуже мало що поговорили. Граф був дуже занятий своїми думками.

Прийшовши на стацію, всіли у поїзд, що зміряв до П. Прибувши туди сейчас звернули до тої хатини, де Карло тримістив графиню.

Поведене Солмсберга щораз більше впадало в очі. Його лице нервовим корчем стягалось, дріжало, а в очах блистїв зловіщий вогонь.

Ось вже зайшли в хатину.

— Добрий вечір вам, пані Бранд — поздоровив Карло хазяйку. — Чи та пані дома?

І скоро наближив ся до дверей.

— Ах, ні! Якраз її нема, але скоро вернеть ся! — заявила хазяйка.

Карло здивував ся.

— Нема її? Що се знова? Як вас рішучо наказував, щоб та пані нікуди не виходила із хати!

Хазяйка здвинула раменами й відповіла:

— Несповна перед людиною прийшов сюди якийсь чоловік із листом для тої пані. Я завела його до ньої, вони дещо поговорили із собою, після чого та пані заявила мені: „Мушу сейчас вийти, а як Карло прийде, скажіть йому, що вскорі поверну!“ Й поки я успіла що сказати, вона вийшла із тим чоловіком й зникла у темряві.

Карло скреготав зубами, а граф Солмсберг також не міг закрити власного несупкою. Разом перейшли у другу кімнату, заявляючи хазяйці, щоб оставила їх на самоті.

Оба були в розпучі. Думка, що графиня перед людиною ще тут була та що їм тепер може вихопилась, приводила їх до божевіля.

— Треба було осторожнійшим бути! — гаркнув граф. — Пощо було оставляти її під наглядом старої баби! Чи не ліпше булоб написати листа — однак був би я прийхав!

— Листа? — зареготав злобно Карло.

А після хвилиї додав, неспокоїно ходячи по кімнаті:

— Наразі не остає нам ніщо другого, як пождати, чи дійсно графиня поверне!

Настала мовчанка.

Карло сунув сю Прочуте говорило йому, що графиня висмикнулася йому та тепер вже находить ся в якомусь певному місці.

Ні він, ні граф Солмсберг не прочували однак, що тут дійсно зайшло. Тоді їх лють не малаб границь...

Коли Аста вийшла із замку, сейчас пішла на залізничу стацію й поспішним поїздом вийхала до П. Приїхала туди дві години скорше перед Карлом та Солмсбергом й зараз пішла до хатини, про яку Карло згадував графови. Хатину дуже легко віднайшли, передтим однак в каварні написала лист до графині, в яким не підписуючи своєїго

назвиска, просила графиню, щоб та пішла за післанцем. Навчодно додала також, що Карло поїхав до Солмсберга, щоб його звідомити про місце де вона перебуває.

„Ідіть сміло з чоловіком, що сей лист доручить. Коли сього не зробите, то за годину будете вже в руках графа Солмсберга!”

Сей лист, писаний незнаною їй рукою, настрашив графиню. Але не сумнівала ся, що Карло її зрадив — вона ж не довіряла йому від самого початку.

Деякі хвилини не могла рішитись, роздумуючи, чи безпечно йти із незвіданим чоловіком. Однак тривога, що незабаром надійде граф Солмсберг та що її тут знайде, переважила.

Надармо питала чоловіка, хто його сюди прислав. Не хотів дати ніякого пояснення. Перейшла із ним до недалекого залізничного дому, де Аста на час задержала ся. Тут незнаксий мущина втворив двері а самий сейчас відійшов.

Коли графиня переступила поріг кімнати, зразу не замітила нікого. До перва за хвилину підняла ся сидяча в кутку жінщина.

Графиня крикнула їй подалась назад.

— Се ви — пані? — ледво промовила.

Здавало ся, що хоче втікати із хати.

— Графине, вислухайте мене! — скоро промовила Аста, а в її голосі чути було щирість. — Вислухайте мене найперше а я певна, що повірите мені.

І подала прямиачій жінці крісло. Графиня сіла; її жалючий погляд повис на лиці тої, в якій добачувала чорт самого, бачила причину свого нещастя.

І вона тепер приходить до нвої з потіхою! Чи се не зновий підступ. І вже знова схопила ся графиня, щоб втікати із відтам, коли Аста лагідно промовила:

— Не обавляйте ся, пані! Присягаю, що немаю ніяких злих намірів. Вислухайте мене, опісля зробите, що хочете. Щоб ви мене добре зрозуміли, мушу чягнути в минувшину, мушу навести вам на память часи, коли ви, як графиня, перебували на замку Солмсберг. Так вислухайте мене: Я знала, що ваше жите з чоловіком не є щасливе. Коли граф наблизив ся до мене, я відтрупила його від себе. Опісля — одної днини — він оповідав мені, що ви

часко хоруюте, та що — після заяв лікарів — не довго вже вище жити. Поді зродилась у мене юхота — стапи графиню Солмсберг.

— Ох, мій Боже! — зітхнула нещаслива жінка й лице закрила руками.

— Граф Солмсберг дав мені зрозуміти, що після смерти буде мав намір оженились зі мною. Графине! Я була бідною, без родини, в життю не багато рюскоший я взазнала — ніщо дізнано, що скористала із нагоди щоб заперевити собі вигідне житє та чесне ім'я. А коли після кількох тижнів дізналась, що графиня Солмсберг померла — погодилась нарешті зі всім та пристала на графові домаганя.

— Ох, мій Боже! — кликнула графиня, схопившись із крісла. — Так ви, пані, не знали якого злочину допустились надімною?

— Ні, графине. Присягаю, що я не знала, що жиєте, в пропивному бо разі ні за що в світї я-б не стала його жінкою. Повірила йому. Ми вибрались в далеку подорожк а звіттам вернули вже як чоловік та жінка. Обманив і вас і мене! Через зраду послугача, який знав про його злочин, а якого опісля відпнав, я дізнала ся, що ви, пані, жиете та що граф увязнив вас. Тої самої ще ночі я відшукала місце, в якому — після опису послугача — ви малиб находитись. Але підземний той льох був почасти засипаний. Вас там не було. Думаючи, що грузовине вас присипало, я приказала все те зачистити — але й се надармо. Несутокій піпхнув мене до остаточного. Я хотіла бути певною, як послугач мене не обдурив. Я дістала ся до родинного обітвника й там переконала ся, що в домовинї, в якій ма-ти вас похоронити, хто инший спочиває. Так я вже була певною злочину. Я знала, що котроїсь то днини ви може-те явитись та прогнати мене, й тому старалась забезпечити себе на будуче, щоб колись не забиратись із замку Солмсберг як жабруца, обдурена, із неславою. Загрозою, що розкажу про його злочин, я вимогла у Солмсберга, що підписав мені право до половини майна, на случай, як би ви колись повернули. Так розумієте мене тепер й ціле мое поведене?

Графиня Евгенія прислухувалась тому в напруженю. Була так схвильована, що довго не могла здобутись на слово відповіди. Нарешті ледво видусила із себе.

— Так — так. Розумію. Все мені зрозуміле!

— О, ще ліпше мене зрозумієте! — заоміяла: ся Аста болісно. — Знайте, що моє жите із графом від самого початку було одним стражданем. Не любовь кинула мене в його обійми, але жажда богатств на виставности. Але коли я отямила ся, не зазнала більше ні одної хвилини супокую. Роздумувала лиш над тим, якби то вихопитись із тої матні. І сьогодні ненарочно я підслухала розмову Карла із графом Солмсбергом. Карло за свою зраду хотів видусити від нього проші. Зрозумієте яке вражінє зробила на нього ця вістка. Сей час пристав на бажану Карлом суму проший й змовились, щоб нинішнього вечера сюди прибути й вас відшукати. Пізнавши їх підлі наміри, рішилась я вас остерегти. Вірю, що знова прийдете до своїх прав — для мене наразі вистане того, що я видерла ся із його рук.

Графиня непорушно вдивляла ся в Асту. Не могла думок разом зібрати — трясла ся, мов осиковий стовток.

— Графине, не бійте ся! — лагідно веспокуювала її Аста. — Під мозло опікою ви зовсім безпечні перед ним. Він не знає про се, що я тут. Наразі возьму вас в друге місце, де не так тепко вас відшукає, а опісля обговоримо як дальше нам поступати.

На хвилию прокинулось у графині недовіре. Чи не має Аста яких потайних намірів, крім забезпеченя своєї будуччини!... І Аста — немов відгадала: се недовіре — гірко вміхнулася й наблизившись до графині, здавленим голосом промовила:

— Чи ви, пані, зрозуміли мій намір? За вояку ціну хочу розв'язати ся та лиш запевнити собі будучність. А й ви, пані, прийдете до своїх прав й не мете обавлятись того, перед яким тепер мусите ховатись. Його ув'язнять й він не втікне перед заслуженою карою — ви-ж вернете на Солмсберг спокійні, вдоволені!

Нещасна графиня тяжко заридала. Не могла поняти тої наглої зміни свого положеня. Не могла повірити в будуче щасте, особливо, що в сьому мала їй допомогти жінка, котрою погорджувала та ненавиділа.

Аста по хвилі знова промовила: